

LA REBOTIGA

La novel·la revelació de Littell, en català

Guanyadora a França del Premi Concourt 2006, la novel·la de Jonathan Littell ha estat i segueix essent un veritable esdeveniment literari. Traduït al català per Pau Joan Hernández, el llibre, no exempt de polèmica, està escrit com si es tractés d'unes memòries imaginàries d'un culte i cruel oficial de les SS, Maximilien Aue, que participa en les operacions nazis d'extermini del poble jueu. Littell, novaiorquè instal·lat a Barcelona després d'haver viscut unes dècades a França, descriu els fets amb una precisió històrica exemplar.

Les benignes. Jonathan Littell. Quaderns Crema. 1.162 pàgines. 27 euros

Selecció dels millors contes de terror

Títols d'autors com Edgar Allan Poe, Guy de Maupassant o Théophile Gautier s'apleguen en aquesta antologia de contes de terror, gènere que l'autor de la selecció, Joan Solé, defineix com a "ficció de por" i que considera com una branca de la literatura fantàstica. Solé és autor, també, de l'antologia *Els millors contes de la literatura fantàstica*, publicat igualment per Columna.

Els millors contes de terror. Edició i traducció de Joan Solé. Columna. 336 pàgines. 18,50 euros

La decadència en l'obra de Villalonga

Jordi Larios ofereix en aquest llibre una interpretació de *Mort de Dama* i *Bearn o la sala de les nines*, les dues novel·les més cèlebres de Llorenç Villalonga, a través de diversos textos que ajuden a entendre com, de manera diferent, ambdues obres aborden la decadència i la fi d'un món. Larios analitza estudis sobre aquestes novel·les publicats, molts d'ells, en revistes acadèmiques.

Llorenç Villalonga i la fi del món. Jordi Larios. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 208 pàgines. 15 euros

Palau i Fabre analitza l'obra d'Heràclit

El nou segell gironí Accent Editorial s'ha estrenat, entre d'altres títols, amb aquesta obra inèdita de Josep Palau i Fabre, un text filosòfic que el poeta, narrador i dramaturg va redactar en francès a finals dels anys seixanta. Traduït per

Oriol Ponsatí-Murlà, el llibre analitza els *Fragments* d'Heràclit, el filòsof grec per qui Palau i Fabre ha confessat haver-se sentit seduït.

La claredat d'Heràclit. Josep Palau i Fabre. Accent Editorial. 155 pàgines. 10 euros

Lletres

L'obra i la por
Perejaume
Galàxia Gutenberg
225 pàgines. 25 euros

No volem atabalar al lector, així que el millor serà aclarir d'antuvi l'argument pel qual Perejaume és, en efecte, un sentimental. Quan Goethe ja era un poeta consagrat —i sembla que també una mica tibet— va rebre unes missives de Friedrich Schiller que són a la base dels seus assaigs sobre el que va anomenar "poesia ingènua" i "poesia sentimental". La diferència entre ambdues literatures no era una qüestió de poètiques dissemblants sinó, mes aviat, una mena de condició històrica. La poesia ingènua corresponia a l'esperit clàssic, suposadament empetat amb la natura i, en conseqüència, perfectament capaç per explicar el món gràcies a aquesta proximitat. Al seu torn, la poesia sentimental és aquella que ja no pot disposar la seva mirada serena sobre les coses sinó que, contràriament, en pateix una escissió irreparable. A parer de Schiller, Goethe és encara un clàssic, una excepció que confirma la regla segons la qual, en els temps moderns, la història ens ha distanciat tant de la realitat poderosa i crua que en lloc d'exposar-la ja només podem rumiar-la i enyorar-la. No endebades Schiller és conegut com un patriarca de la "poesia filosòfica", condemnada a l'especulació.

En qualsevol cas, el més important de les esmentades missives era fer veure al mestre que ells mateixos no eren dos poetes rars l'un a l'altre, sinó que, al capdavant, parlaven del mateix: Goethe dient les coses amb una mirada objectiva i neta (ingènua) i Schiller amb la remor interminable de qui només pensa les coses, sabedor que ja les ha perdut i llençat

El sentimental

MARTÍ PERAN

Perejaume davant la instal·lació nadalenca amb suro que ha realitzat a la Fundació Miró de Barcelona. / TEJEDERAS

per això a la condició de sentimental.

En llegir el text de Schiller hom pateix un petit daltabaix. D'alguna forma, en el mateix acte de lectura hi ha la confirmació de la pèrdua que el (ens) condemna a especular, a llegir i a escriure més que no pas, planerament, a dir. A aquesta mateixa activitat Perejaume en diu "obrar". El veïnatge és tan íntim que, en llegir ara el seu text, rebrota aquella mateixa angúnia: que potser lleigeixo com ell escriu? incapaç de mantenir un estat d'escolta ("oïsmè", en va dir ell) que ja no em revela res? És en aquesta equació que calia fer anar de bracet "l'obra i la por".

El sentimental no és qui s'ha abandonat a la producció cega, atapeïda; sinó aquell qui empra tota aquesta potència per evocar allò que seria vist i escoltat si encara fórem prou ingenus. En aquest esforç, Perejaume disposa una plaeta sencera (recorden el treball al Liceu?) i para atenció a tot allò que és escrit sobre el paisatge, ja

de la parla que creix, fet i fet, d'un primer oblit.

Perejaume, en situar-se en aquesta mena de raonaments, torna a aparèixer amb els elements que el configuren com un peculiar paisatgista (i fins pessebrista); però ara amb més detalls que mai per no caure al parany. La seva proposta no se situa pas en un marge exòtic i aliè a les grans qüestions de la cultura contemporània. Tot al contrari. L'excés d'obra i la por que provoca es pot traduir molt fàcilment. La transformació del territori, la mobilitat nerviosa, la pol·lució mediàtica, el turisme, els simulacres, els arxius, les obediències...tot plegat conforma els elements d'un escenari que Perejaume també prova de diagnosticar. L'originalitat potser es limita al fet d'escriure-ho des de dins però mirant-s'ho de fora estant, des del lloc enyorat, tal i com correspon al sentimental; o potser en el fet que provi de dir-ho per a nosaltres que ja no en som, ni d'ingenus ni de sentimentals.

COLLS I PUNYS

Poesia

NARCÍS COMADIRA

Els carnerians celebrem aquests dies els cinquanta anys d'un del llibres de poesia més importants del segle vint, *Poesia*, de Josep Carner. Jaume Coll ha organitzat unes jornades dedicades a aquesta celebració, a la Biblioteca de Catalunya, que conserva, al seu fons Carner, abundants materials relatius al llibre. Aquestes jornades, tres dimarts consecutius, els dies 4, 11 i 18 d'aquest desembre, es basen en un comentari d'un poema de cada secció del llibre, a càrrec de poetes, narradors i estudiosos de l'obra de Carner, amb el comú denominador del carnerisme, és a dir, d'un *faible* especial per l'obra d'aquest poeta que jo, humilment, postulo com al més gran poeta català de tots els temps i un dels millors de l'Europa del segle vint. Carner és la glòria de la nostra llengua i de la nostra poesia. I, per tant, cinquanta anys del volum que reuneix les versions definitives de la major part dels poemes de

Carner ens és motiu d'una alegria enorme.

Jaume Coll va triar qui havia de parlar de cada secció del llibre, deixant que cadascú dels triats escollís el poema que havia de comentar. A mi em va tocar la primera secció i vaig triar l'últim poema d'*Els fruits saborosos*, "Els raïms immortals". I la raó principal d'aquesta tria va ser perquè Carner hi explicita la seva poètica. I perquè, essent un poema escrit al llarg de cinquanta anys, podem adonar-nos, en els canvis que hi fa, de l'evolució del seu pensament pel que fa a la poesia i a la condició de poeta.

En la primera versió publicada en llibre, la del 1906, Carner veu al poeta coronat de glòria i com a triomfador sobre el comú dels mortals. Iliurats a les banalitats de la vida quotidiana i a escapolar-se de qualsevol contacte amb les profunditats de l'ànima taciturna, que és d'on brolla l'autèntica poesia, nèctar pur dels moments de delícia que li cal oprimir. És a dir, de les renúncies. El verb "oprimir" ve del correlat dels raïms. El poeta s'estima més ser esclafat, com els raïms, per convertir-se en vi, que no pas viure inútilment en un oci abocant al no-res. Però la imatge final del poeta, en aquesta primera versió, és la de la glòria.

Al cap de vint anys, exactament el 1928, Carner publica una versió del poema amb un canvi radical. Si bé la imatge dels raïms esclafats per les renúncies continua sent la mateixa, el poeta ja no apareix coronat de glòria. És més, Carner declara que no vol "corona que és dels vents juguina." El poeta en té prou amb què el vi dels seus dies esclafats es conservi per als que vindran, els no nats humans, "clos al celler, colgat en teranyina." L'individualisme deixa pas a una actitud de servei als seus, és a dir, als que entenen i viuen la seva llengua. I als encara no nats que ho faran.

Al cap de trenta anys, a *Poesia*, hi apareix la versió definitiva d'aquest poema. Pocs canvis, gairebé imperceptibles. Un, però, significatiu. La poesia brolla també no solament dels delits, sinó també de les recances que oprimim. Cal renunciar als laments. Doncs, això.